

پاسخنامه مدارس شهرستان

نحو ۲	موضوع :	۲	پایه :
۱۸	ساعت :	۹۱/۰۶/۰۶	تاریخ :

نام کتاب: شرح بن عقیل (از اول کتاب تا باب الفاعل)

لطفاً به همه سوالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سوالات تستی:

۱. علامت اختصاصی فعل امر چیست؟
 ب. فهمیده شدن معنای امر
 ج. پذیرش نون تأکید یا فهمیده شدن معنای امر
 د. پذیرش نون تأکید
۲. علت مبنی شدن کلمه «متی» چه نوع شباهتی است؟
 ا. استعمالی
 ج. معنوی
 د. افتقاری
۳. در کدام مثال، حذف خبر جایز نیست؟
 ا. لولا زید محسن الی ما أتیت (بدون قرینه)
 ج. لعمرک قسمی لأفعلن
 د. لولا زید موجود لضربک
۴. در کدام مورد، الحاق نون وقایه همراه با یاء متکلم زیاد است؟
 ا. لعل ب. لیت ج. إن د. لکن

سوالات تشریحی:

۱. فعل «معتل» را تعریف کنید. ب. اعراب هر یک از اقسام آن را همراه با مثال بنویسید. ۸۴ - ۸۳/۱
 ا. ما کان فی آخره و او قبلها ضمه او یاء قبلها کسرة او الف قبلها فتحة نحو یغزو و یرمی و یخشی ب. الالف یقدر فیها غیر الجزم ای الرفع و النصب و الجزم فیہ بحذف الآخر و ما آخره و او یاء فالنصب یظهر فیها و الرفع یقدر فیها و فی حالة الجزم یحذف.
۲. ا. اسماء «سته» را نام ببرید. ب. شرط معرب شدن آنها به اعراب نیابتی را توضیح دهید. ۴۶/۱
 ا. اب، اخ، حم، هن، فوه، ذو ب. شرایط: اضافه شوند به غیر یاء متکلم و مصغر نباشند و مفرد باشند.
۳. موصولات «حرفی» را نام برده، صله آنها را بیان کنید. ۱۳۳ - ۱۳۲/۱
 ا. فعل متصرف ماضی یا مضارع اُن: اسم و خبرش
 ک: فعل مضارع ما مصدریه ظرفیه و غیر ظرفیه: ماضی و مضارع (و جمله اسمیه) لو: ماضی.
۴. ا. ابتداء به نکره در چه صورتی جایز است؟ ب. مسوغ در «رغبة فی الخیر خیر» و «من یمم أقم معه» چیست؟ ۲۰۳ - ۲۰۴/۱
 ا. در صورت وجود فائده ب. در این مثال، مسوغ این است که مبتدای نکره، عامل است، در مثال دوم هم چون مبتدای نکره، شرط است. (افاده عموم نیز صحیح است)

* تصحب (أى لام الابتداء) الواسط معمول الخبر * و الفصل و اسماً حلّ قبله الخبر. ۳۴۰/۱
۵. بیت بالا را همراه با مثال توضیح دهید.

ای تدخل لام الابتداء على معمول الخبر اذا توسط بين اسم إن و الخبر نحو إن زیداً لَطَعَامَكَ آكُلُ - و تدخل لام الابتداء على ضمير الفصل نحو ان زیداً لهو القائم - و تدخل لام الابتداء على الاسم اذا تأخر عن الخبر نحو ان فی الدار لزیداً.

۶. در جمله «لا حول و لا قوّة الا بالله» بر فرض رفع معطوف عليه، کدام یک از «فتح»، «نصب» و «رفع» در معطوف، جایز نیست؟ چرا؟ ۳۷۰/۱
لا يجوز النصب للثانی لأنه اما جاز فيما تقدّم للعطف على محل اسم لا و لا هنا ليست بناصبه فيسقط النصب.

* و كتننّ اجعل «تقول» إن ولی * مستفهماً به و لم ينفصل.

* بغير ظرف، أو كظرف، أو عمل * و إن ببعض ذی فصلت یحتمل. ۴۰۸/۱

۷. أ. با چه شرایطی «تقول» به معنای «تظنّ» به کار می‌رود؟ ب. مراد از «كظرف» و «عمل» چیست؟ برای مصراع دوم از بیت دوم، یک مثال بزنید.

أ. با چهار شرط: ۱. فعل مضارع باشد ۲. برای مخاطب باشد ۳. مسبوق به استفهام باشد ۴. فاصله نشود بین استفهام و فعل به غیر ظرف و مجرور و معمول فعل است ب. مراد از «كظرف» جار و مجرور و مراد از «عمل» معمول فعل. مثال برای مصراع دوم: عندك تقول زیداً منطلقاً - أفي الدار تقول زیداً منطلقاً - أعمراً تقول منطلقاً.

تجزیه و ترکیب:

* «يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَّا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا» (نبا/۳۸)

۸. أ. وجه نصب «صفاً» و «صواباً» را بیان نمایید. ب. آیا جمله «لا يتكلمون» و «أذن له الرحمن» و کلمه «من» محلی از اعراب دارند؟ چرا؟
أ. «صفاً» حال برای الروح و «الملائكة» است و به معنای مصطفین یا مفعول مطلق برای فعل محذوف: يصفون صفاً (یکی کافی است). «صواباً»: صفت برای مفعول مطلق محذوف: قال قولاً صواباً. ب. لا يتكلمون در محل نصب حال دوم برای الروح و الملائكة یا در محل نصب، تأکید برای «لا يملكون» در آیه قبل (یکی کافی است). «أذن له ...» صلة موصول و محلی ندارد. «من» در محل نصب بنابر استثناء یا در محل رفع بدل از فاعل «لا يتكلمون».

* «بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يَكْذِبُونَ * وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ» (انشقاق/۲۳-۲۲)

۹. أ. صلة «الذين» و نقش ترکیبی «يکذبون» را بیان کنید. ب. کلمه‌های «يکذبون» و «اعلم» را تجزیه کنید.
أ. كفروا صلة «الذين» و «يکذبون» در محل رفع خبر برای مبتدا (الذين). ب. اعلم: صيغة اسم تفضيل. يکذبون: فعل مضارع از باب تفعيل، صيغه جمع مذکر غائب معلوم ثلاثی مزید.